Lietas arhīva Nr. CA-0495-19/34
ECLI:LV:RAT:2019:0314.C32192017.5.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Rīgā, 2019. gada 14. martā

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģija šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja tiesnese Svetlana Beļajeva,
tiesneses Sandra Krūmiņa un Žanete Žimante,
ar sekretāri Evelīnu Švābi,
piedaloties prasītājas /nosaukums/ pilnvarotajiem pārstāvjiem /pers. C/ un zvērinātam advokātam Krišjānim Krasovskim, atbildētājas /nosaukums A/ pilnvarotajam pārstāvim zvērinātam advokātam Egīlam Radziņam, atbildētāju uzņēmuma /nosaukums B/ un /pers. F/ pilnvarotajai pārstāvei zvērinātai advokātei Gundegai Kārkliņai, trešajai personai /pers. G/,
atklātā tiesas sēdē izskatīja civillietu /nosaukums/ prasībā pret /nosaukums A/, uzņēmumu /nosaukums B/ un /pers. F/, ar trešo personu prasītāja pusē /nosaukums C/, un trešo personu atbildētāju pusē /pers. G/ par daļu pirkuma līguma un paziņojuma par kapitāla daļu pārdošanas pirmpirkuma tiesību izmantošanu atzīšanu par spēkā neesošiem, sakarā ar /nosaukums A/, uzņēmuma /nosaukums B/ un /pers. F/ apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2018. gada 6. septembra spriedumu.

aprakstošā daļa

[1] Prasītājs /nosaukums/ cēlis tiesā prasību pret atbildētājiem /nosaukums A/, uzņēmumu /nosaukums B/ un /pers. F/ par pirkuma līguma un 2016. gada 26. septembra paziņojuma par kapitāla daļu pārdošanas pirmpirkuma tiesību izmantošanu atzīšanu par spēkā neesošiem, kurā pamatojoties uz Civillikuma 1415., 1470.panta, Komerclikuma 10. panta pirmo daļu, 187. panta sesto daļu, 187.[1] panta sesto daļu, 189. pantu, Civilprocesa likuma 1., 28. panta septīto daļu, 34. panta pirmās daļas 4. punktu, 41. panta pirmo daļu, 78. panta pirmo daļu, 127. panta pirmo daļu, 128., 130. panta pirmo daļu lūdza tiesu:
atzīt par spēkā neesošu 2016. gada 26. oktobrī starp /nosaukums A/, uzņēmumu /nosaukums B/ un /pers. F/ noslēgto daļu pirkuma līgumu;
atzīt par spēkā neesošu 2016. gada 26. septembra uzņēmuma /nosaukums B/ un /pers. F/, paziņojumu /nosaukums/ par kapitāla daļu pārdošanas pirmpirkuma tiesību izmantošanu;
atzīt par spēkā neesošu /nosaukums/ 2016. gada 16. decembra Dalībnieku reģistra nodalījumu Nr. 2;
izslēgt no /nosaukums D/ reģistrācijas lietas Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā visus dokumentus, kas pievienoti /nosaukums D/ reģistrācijas lietai, pamatojoties uz Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra 2016. gada 19. decembra Lēmumu Nr.6-12/221012;
piedzīt no atbildētājiem /nosaukums A/, uzņēmuma /nosaukums B/ un /pers. F/ par labu /nosaukums/ visus tiesāšanās izdevumus.
[1.1] Prasītājs ir /nosaukums F/ novada domei piederoša kapitālsabiedrība, kurai pieder 6 700 jeb 40,11976% kapitāla daļas no /nosaukums D/ (turpmāk arī – Sabiedrība), un Sabiedrības pamatkapitālu veido 16 700 kapitāla daļas ar kopējo vērtību 467 600 EUR apmērā.
Līdz 2016. gada 19. decembrim pārējie Sabiedrības dalībnieki bija uzņēmums /nosaukums B/ un /pers. F/, kuriem vienādās daļās piederēja 10 000 kapitāla daļas jeb 59,88024 % - katram pa 5 000 Sabiedrības kapitāla daļām jeb 29,94012 %.
[1.2] Prasītājs 2016. gada 30. septembrī saņēma uzņēmuma /nosaukums B/ un /pers. F/ paziņojumu par kapitāla daļu pārdošanu un pirmpirkuma tiesību izmantošanas termiņu, ar kuru paziņots, ka starp uzņēmumu /nosaukums B/, /pers. F/ un /nosaukums A/ 2016. gada 26. septembrī noslēgts daļu pirkuma līgums, ar kuru uzņēmums /nosaukums B/, /pers. F/ kopīgi atsavināja 10 000 Sabiedrības kapitāla daļas jeb 59,88024 % atbildētājam /nosaukums A/. Paziņojumā norādīta informācija par prasītāja pirmpirkuma tiesībām, kuras prasītājam esot tiesības izmantot vienīgi uz visām 10 000 (59,88024 %) sabiedrības kapitāla daļām kopā. Paziņojumam par pirmpirkuma tiesību izmantošanas termiņu pievienoti arī divi pēc satura dažādi pirkuma līgumi: starp atbildētājiem parakstītais līgums un līguma projekts ar citiem noteikumiem, kuru piedāvāts parakstīt prasītājam.
2016. gada 27. oktobrī prasītājs nosūtīja atbildētājiem vēstuli, lūdza iesniegt normatīvajiem aktiem atbilstošus priekšlikumus attiecībā uz Sabiedrības daļu pirkuma darījumu un atturēties no turpmākām nepamatotām darbībām saistībā ar iecerēto darījumu. Atbildētāji nesniedza atbildi prasītājam un turpināja darījuma īstenošanu.
Pamatojoties uz atbildētāju un Sabiedrības valdes 2016. gada 16. decembrī parakstīto Sabiedrības Dalībnieku reģistru Nr. 2, Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā 2016.gada 19.decembrī /nosaukums A/ reģistrēts par Sabiedrības 10 000 kapitāla daļu īpašnieku.
[1.3] Prasītājs uzskata, ka līguma noteikumi par kapitāla daļu pārdošanu kopā un nedalāmi kā lietu kopību attiecas tikai uz līgumslēdzēju savstarpējām interesēm. Tas apliecina atbildētāju patieso nodomu – apiet prasītāja pirmpirkuma tiesīgās intereses, pielīgstot līguma noteikumus, kuru izpilde prasītājam nav iespējama.
Noslēdzot līgumu, atbildētāji bija iecerējuši noslēgt darījumu par Sabiedrības vairākuma kapitāla daļu atsavināšanu, kā rezultātā pircējs iegūs izšķirošu ietekmi Sabiedrībā, iegūstot tiesības vienpusēji lemt par svarīgiem jautājumiem, kurus iespējams izlemt ar vienkāršu dalībnieku sapulces balsu vairākumu. Darījuma mērķis bija vairākuma kapitāla daļu atsavināšana, vienojoties, ka pirkuma priekšmetā ietilpst vienīgi abu pārdevēju daļu pārdošana kopā, un nedalāmi kā lietu kopība.
Līgumā faktiski apvienoti divi kapitāla daļu pirkuma darījumi un pārdevēji prasītājam
ir piedāvājuši un faktiski uzspieduši izpildīt tos abus kopā. Šāda rīcība ir pretēja pirmpirkuma un izpirkuma tiesību mērķim, kā arī pirmpirkuma un izpirkuma tiesīgās personas ar likumu aizsargātajām interesēm.
Ievērojot, ka noslēdzot šādu līgumu ir ierobežotas un aizskartas prasītāja pirmpirkuma tiesības uz Sabiedrības kapitāla daļām, atzīstams, ka atbildētāju noslēgtā darījuma priekšmets ir vērsts uz to, lai apietu likumu, līdz ar to pamatojoties uz Civillikuma 1415. pantu, atbildētāju noslēgtais līgums

ir atzīstams par spēkā neesošu.

[1.4] Līgumā kapitāla daļas pārdošanas cena 75 *euro* nevar tikt izmantota atsevišķu kapitāla daļu iegādes vērtības noteikšanai, izmantojot pirmpirkuma tiesības. Vienas kapitāla daļas cena noteikta, ņemot vērā, ka pircējs iegūst vairākumu no sabiedrības kapitāla daļām, un gadījumā, ja pircējs būtu izvēlējies iegādāties kapitāla daļas tikai no viena pārdevēja, neiegūstot vairākumu sabiedrības kapitāla daļu, vienas kapitāla daļas cenas apmērs būtu citādāks. Nepastāv iespēja uzzināt katras kapitāla daļas pirkuma cenas apmēru, jo darījuma puses par šādu pirkuma priekšmetu nav vienojušās un arī nebija iecerējušas vienoties.

Uz līguma noslēgšanas brīdi, ne arī uz prasības sagatavošanas brīdi, prasītājam nebija iespējams īstenot ne pirmpirkuma, ne izpirkuma tiesības, jo nav zināmas līguma būtiskās sastāvdaļas (nav zināma cena, pirkuma priekšmets ir neatbilstošs likumam un statūtiem).

[1.5] Līgums noslēgts ar nosacījumu, ka stājas spēkā ar tā parakstīšanas brīdi un pircēja mātes kompānijas /nosaukums E/ dalībnieku sapulce ir devusi piekrišanu pirkuma līguma noslēgšanai un kapitāla daļu iegūšanai, turklāt pirkuma līgums var tikt izbeigts, pusēm savstarpēji vienojoties, vai arī šajā pirkuma līgumā noteiktajā kārtībā un gadījumos.

Prasītājs pārdevējiem darīja zināmu, ka nav saprotams, vai ir iestājies apstiprinošais nosacījums, jo pārdevēji nesniedza atbildi, līdz ar to prasītājam nebija zināms, vai noslēgtais līgums ir spēkā un vai puses to patiesi ir plānojušas pildīt.

[1.6] Nav zināms, pēc kādiem kritērijiem var tikt noteikts apmērs, par kādu saskaņā ar līguma noteikumiem, pusēm vienojoties, darījuma summa var tikt koriģēta. Konkrētajā gadījumā darījuma summa var tikt maksimāli koriģēta par 250 000 *euro*, kas veido trešdaļu no visas darījuma summas un darījuma summa var tikt mainīta vienīgi gadījumā, ja pārdevēji par to vēlas vienoties. Šādi neskaidri un pretrunīgi noteikumi, iespējams, apzināti iekļauti līgumā, lai prasītājs atturētos no pirmpirkuma tiesību izmantošanas.

[1.7] Līguma noteikumos nav atrunāts kādā termiņā darījuma summa ir ieskaitāma pārdevēju norēķinu kontā, lai pirkuma maksu varētu uzskatīt par samaksātu atbilstoši līguma noteikumiem. No līguma noteikumiem izriet, ka pārdevējiem ir noteiktas tiesības vienpusēji izvēlēties samaksas termiņu.

Likumdevējs kapitāla daļu īpašniekiem ir piešķīris pirmpirkuma tiesības, lai netiktu realizētā pēkšņa pamatkapitāla daļu vairākuma pārņemšana, pārējiem kapitāla daļu īpašniekiem nezinot kapitāla daļu ieguvēju darbības mērķus.

[2] Atbildētājas /nosaukums A/ paskaidrojumos par prasību norādīts, ka prasību neatzīst, uzskata to par nepamatotu un noraidāmu. Lūdz piedzīt no prasītāja ar lietas vešanu saistītos izdevumus.

Par vēlēšanos izmantot pirmpirkuma tiesības uz daļām prasītājs nepaziņoja, kā rezultātā, pirmpirkuma tiesības izbeidzās līdz ar paziņojumā norādītā termiņa iestāšanos. Daļu pirkuma līgums ir izpildīts, un kā daļu īpašnieks Sabiedrības dalībnieku reģistrā ir ierakstīts /nosaukums A/

Lietā nav strīda, ka līgumā puses vienojās, abiem pārdevējiem piederošās sabiedrības pamatkapitāla daļas tiek pārdotas kopā un nedalāmi kā lietu kopība. Līgumā uzrādītā vienas kapitāla daļas cena nevar tikt izmantota atsevišķu kapitāla daļu iegādes vērtības noteikšanai, izmantojot pirmpirkuma tiesības. Pirmpirkuma tiesības nevar tikt izmantotas attiecībā uz atsevišķām kapitāla daļām.

Atbildētājs nepiekrīt, ka prasītāja pirmpirkuma tiesības nav ievērotas. Tieši pretēji - prasītājam tika nosūtīts paziņojums par līguma noslēgšanu ar aicinājumu izlietot pirmpirkuma tiesības. Tas, ka prasītājs nevēlējās iegādāties visas pārdodamās pamatkapitāla daļas, bet tikai daļu no tām, nenozīmē, ka tam nebija nodrošināta iespēja izlietot pirmpirkuma tiesības. Līguma noteikumi, ka pārdevējiem piederošās daļas tiek pārdotas tikai kopā, tika ieviesti nevis ar mērķi ierobežot prasītāja tiesības un likumīgās intereses, bet gan pasargāt pašu daļu pārdevēju un pircēja intereses. Pārdevēju lēmums daļas pārdot vienīgi visas kopā un attiecīgi pircēja lēmums daļas pirkt vienīgi visas kopā bija loģisks un uz racionāliem un ekonomiskiem apsvērumiem balstīts.

Apstāklis, ka jebkādi līgumā ietvertie noteikumi prasītājam bija nepieņemami vai nevēlami, nav šķērslis šāda līguma noslēgšanai un izpildei starp pircēju un pārdevējiem. Pirmpirkuma tiesīgajai personai ir tiesības iestāties darījumā uz tiem noteikumiem, par kādiem ir vienojušies daļu pārdevējs un sākotnējais pircējs, bet nav tiesību apspriest šādus noteikumus vai pieprasīt to izmaiņas.

Prasītājam nosūtītajā pirkuma līguma projektā, atšķirībā no daļu pirkuma līguma, tika izslēgti vienīgi noteikumi, kas attiecas uz pirmpirkuma tiesību piedāvāšanu, jo gadījumā, ja prasītājs iestātos daļu pirkuma līgumā pircēja vietā, tad nevienai citai personai pirmpirkuma tiesības nebūtu jāpiedāvā.

Prasītāja kapitāla daļu turētājs lēmumu par piekrišanu Sabiedrības kapitāla daļu iegūšanai varēja pieņemt vēl pirmpirkuma tiesību izlietošanas termiņā, un sekojoši – prasītāja valdei būtu tiesības parakstīt daļu pirkuma līgumu piedāvātajā redakcijā.

[2.1] Atbildētāju uzņēmuma /nosaukums B/ un /pers. F/ paskaidrojumos par prasību norādīts, ka prasību neatzīst, lūdz piedzīt no prasītāja ar lietas vešanu saistītos izdevumus. Paskaidrojumi satur identiskus iebildumus /nosaukums A/ sniegtajiem rakstveida iebildumiem.

[2.2] Ar Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas (pēc reorganizācijas – Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa) 2017. gada 15. augustā lēmumu kā trešā persona bez patstāvīgiem prasījumiem atbildētāju pusē pieaicināta /pers. G/.

Trešās personas paskaidrojumos norādīts, ka prasība nav pamatota un ir noraidāma.

2016. gada 16. decembrī, pildot valdes locekļa pienākumus, Sabiedrības dalībnieki uzņēmums /nosaukums B/ un /pers. F/ kā daļu atsavinātāji, un /nosaukums A/ kā daļu ieguvējs, iesnieguši kopīgi parakstītu paziņojumu un 2016. gada 26. septembra līgumu, ar kuru apliecināja daļu nodošanu. Viņa nav konstatējusi, ka daļu atsavināšana un iegūšana notiek pretēji likumam, Sabiedrības dibināšanas dokumentiem un iesniegtajiem dokumentiem.

2016. gada 16. decembrī daļu atsavinātāji, daļu ieguvējs un /pers. G/ parakstījuši dalībnieku reģistra nodalījumu.

2016. gada 16. decembrī Sabiedrības valde iesniedza komercreģistra iestādei pieteikumu par izmaiņām dalībnieku reģistrā.

2016. gada 19. decembrī valde saņēma Uzņēmumu reģistra lēmumu par izmaiņu reģistrāciju Sabiedrības dalībnieku sastāvā.

[2.3] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2018. gada 23. maija lēmumu, kā trešā persona bez patstāvīgiem prasījumiem prasītāja pusē pieaicināta /nosaukums C/.

Trešās personas iesniegumā par lietas izskatīšanu bez viņu pārstāvju piedalīšanās, norādīts, ka noslēdzot Komercķīlas līgumu Nr.17-011159-IN/2, /nosaukums A/ kā komercķīlas devējs apliecinājis, ka komercķīlas priekšmets – 10 000 kapitāla daļas ir brīvas no trešo personu prasījumiem. Aizdevuma līguma Nr.17-011159-IN saistības nav izpildītas un saistību izpildes gala termiņš nav iestājies.

[3] Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2018. gada 6. septembra spriedumu prasība apmierināta daļēji, tiesa nosprieda:

atzīt par spēkā neesošu starp /nosaukums B/, /pers. F/ un /nosaukums A/ 2016. gada 26. septembrī noslēgto daļu pirkuma līgumu;

atzīt par spēkā neesošu /nosaukums D/ 2016. gada 16. decembra dalībnieku reģistra nodalījumu Nr. 2;

piedzīt no /nosaukums A/, par labu /nosaukums/, tiesāšanās izdevumus – valsts nodevu 2 982,14 EUR, ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 4,70 EUR un ar lietas vešanu saistītos izdevumus 1 605,12 EUR;

piedzīt no /nosaukums B/, par labu /nosaukums/ tiesāšanās izdevumus – valsts nodevu 2 982,14 EUR, ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 4,70 EUR un ar lietas vešanu saistītos izdevumus 1 605,12 EUR;

piedzīt no /pers. F/, par labu /nosaukums/ tiesāšanās izdevumus – valsts nodevu 2 982,14 EUR, ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 4,70 EUR un ar lietas vešanu saistītos izdevumus 1 605,12 EUR;

noraidīt prasību daļā par /nosaukums B/ un /pers. F/ 2016. gada 26. septembra paziņojuma par kapitāla daļu pārdošanu un pirmpirkuma tiesību izmantošanas termiņu atzīšanu par spēkā neesošu;

noraidīt prasību daļā par visu dokumentu izslēgšanu no /nosaukums D/ reģistrācijas lietas Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā, kas

pievienoti /nosaukums D/ reģistrācijas lietai, pamatojoties uz Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra 2016. gada 19. decembra lēmumu Nr. 6-12/221012;

piedzīt no /nosaukums A/ valsts ienākumos tiesas izdevumus - ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 8,07 EUR;

piedzīt no /nosaukums B/ valsts ienākumos tiesas izdevumus - ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 8,07 EUR. Piedzīt no /pers. F/ valsts ienākumos tiesas izdevumus - ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 8,07 EUR.

Spriedums pamatots ar šādiem argumentiem.

[3.1] Tiesa konstatēja, ka no lietas materiālos esošā 2016. gada 16. decembra /nosaukums D/ dalībnieku reģistra nodalījuma Nr. 2 un Lursoft izdrukas par /nosaukums D/redzams, ka uz lietas izskatīšanas brīdi Sabiedrības dalībnieku sarakstā ir divi dalībnieki, proti, prasītājs ar piederošām 6 700 daļām jeb 40,11976 % no Sabiedrības pamatkapitāla un atbildētājs /nosaukums A/ ar piederošām 10 000 daļām jeb 59,88024 % no Sabiedrības pamatkapitāla. /nosaukums A/ ieguvis Sabiedrības daļas 2016. gada 16. decembrī.

Savukārt no Lursoft izdrukas par /nosaukums D/ vēsturiskajiem datiem redzams, ka līdz 2016. gada 16. decembrim Sabiedrības dalībnieku sarakstā bez prasītāja bija vēl divi dalībnieki, proti, /nosaukums B/ un /pers. F/, kur attiecīgi katram piederēja pa 5 000 daļām jeb 29,94012 % no Sabiedrības pamatkapitāla, kas kopā sastāda 10 000 daļas jeb 59,88024 % no Sabiedrības pamatkapitāla.

Sabiedrības daļu atsavināšanas rezultātā atsavinātas atbildētājiem /nosaukums B/ un /pers. F/ piederošās daļas par labu līdzatbildētājam /nosaukums A/

[3.2] 2016. gada 26. septembrī sastādīts un 29. septembrī prasītājam nosūtīts visu trīs atbildētāju kopīgs paziņojums par kapitāla daļu pārdošanu un pirmpirkuma tiesību izmantošanas termiņu, kurā prasītājam lūgts ne vēlāk kā līdz 2016. gada 1. novembrim informēt par vēlmi izmantot pirmpirkuma tiesības.

2016. gada 27. oktobrī prasītājs sastādīja un 28. oktobrī nosūtīja atbildētājam iebildumus par Sabiedrības kapitāla daļu pārdošanu.

Tiesa konstatējusi, ka no lietas materiālos esošās prasītāja atbildes vēstules uz paziņojumu par iespēju realizēt pirmpirkuma tiesības redzams, ka prasītājs mēneša termiņā izteica iebildumus darījuma nosacījumiem, bet neizteica vēlmi realizēt pirmpirkuma tiesības.

[3.3] Apstrīdētajā līgumā iekļauti nosacījumi, ka abi pārdevēji kopā un nedalāmi kā lietu kopību pārdot 10 000 Sabiedrības kapitāla daļas, t. i., katrs no pārdevējiem pārdod tam piederošās 5 000 Sabiedrības kapitāla daļas, un pircējs pērk 10 000 Sabiedrības kapitāla daļas. Tāpat minētajā līguma puses vienojās, ka darījuma summa ir 750 000 *euro,* vienas kapitāla daļas pārdošanas cena atbilst 75 *euro* un vienas kapitāla daļas cena nevar tikt izmantota atsevišķu kapitāla daļu iegādes vērtības noteikšanai, izmantojot pirmpirkuma tiesības.

Atsaucoties uz Civillikuma 1415.pantu, tiesa norādījusi, ka darījuma mērķis tiek saprasts ar darījuma dalībnieku subjektīvajām vēlmēm, ko darījuma dalībnieks vēlas realizēt, veicot darījumu. Šis mērķis nav objektīvi (ārēji) konstatējams, jo tā izzināšanai nepieciešama darījuma dalībnieka gribas patieso motīvu noskaidrošana.

Atsaucoties uz Komerclikuma 189.panta pirmo daļu, tiesa norādījusi, ka līgumslēdzēju pušu privātautonomija jeb līgumu brīvības princips nedrīkst ierobežot /nosaukums/ kā pirmpirkuma tiesīgās personas paredzētās pirmpirkuma tiesības.

[3.4] Tiesa norādījusi, ka no daļu pirkuma līguma satura nav varējusi viennozīmīgi secināt, ka līgumslēdzēju mērķis bijis apiet prasītāja pirmpirkuma tiesības, izslēdzot prasītāju no darījuma, taču atbildētāju ekonomiskā interese nevar tikt nostādīta augstāk par prasītāja pirmpirkuma tiesībām, līdz ar to tiesa atzinusi, ka prasītājs bija tiesīgs iegādāties Sabiedrības daļas nevis kā uzņēmuma /nosaukums B/ un /pers. F/ piederošo Sabiedrības daļu kopumu, kas nav izslēgts, ja prasītājs tam piekristu, bet arī atsevišķi, iegādājoties tikai viena Sabiedrības dalībnieka daļas.

Ņemot vērā Komerclikuma 189.panta septītajā daļā un Sabiedrības statūtu 8.5.punktā noteikto, ka ja divi vai vairāki dalībnieki izlieto pirmpirkuma tiesības un pārdodamo daļu skaits ir pietiekams, tās sadala starp šiem dalībniekiem proporcionāli viņiem piederošajām daļām, tiesa norādījusi, ka līdz ar to pastāv iespēja sadalīt vienam sabiedrības dalībniekam piederošas daļas arī pārdošanai.

[3.5] Tiesa konstatējusi prasītāja pirmpirkuma tiesību ierobežošanu, uzliekot par pienākumu iegādāties Sabiedrības daļu kopību, kas radies ar atbildētāju starpā noslēgto daļu pirkuma līgumu. Apstrīdētais daļu pirkuma līgums ir novedis pie prasītāja likumā noteikto pirmpirkuma tiesību apgrūtināšanas, jo prasītājam liegtas tiesības realizēt pirmpirkuma tiesības uz atsevišķām Sabiedrības dalībniekiem piederošam daļām.

Tiesa pamatojoties uz Civillikuma 1415. pantu 2016. gada 26. septembrī atbildētāju starpā noslēgto daļu pirkuma līgumu atzinusi par spēkā neesošu.

Tiesa atzīstot par spēkā neesošu Sabiedrības daļu pirkuma līgumu, uz kura pamata reģistrēts spēkā neesošais dalībnieku sastāvs, atzinusi par spēkā neesošu /nosaukums D/ 2016. gada 16. decembra Dalībnieku reģistra nodalījumu Nr. 2.

[3.6] Tiesa nesaskatīja pamatu prasītāja lūgumam par uzņēmuma /nosaukums B/ un /pers. F/ 2016. gada 26. septembra paziņojuma par kapitāla daļu pārdošanu un pirmpirkuma tiesību izmantošanas termiņa atzīšanu par spēkā neesošu, jo prasītājs nav norādījis, kā paziņojums, tiesisko seku ziņā ir aizskāris prasītāja tiesības un likumīgās intereses.

[3.7] Pamatojoties uz likuma "Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru" 2. un 19.pantu, tiesa noraidījusi prasību daļā par dokumentu izslēgšanu no Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra.

[4] Apelācijas sūdzību par Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2018. gada 6. septembra spriedumu iesniedza atbildētāji /nosaukums A/, uzņēmums /nosaukums B/ un /pers. F/, pārsūdzot spriedumu daļā, ar kuru prasība apmierināta. Lūgts izbeigt tiesvedību lietā, jo prasību cēlusi persona, kurai nav prasības tiesību.

Ja tiesvedība lietā netiek izbeigta, lūdza noraidīt /nosaukums/ prasību par 2016. gada 26. septembrī starp /nosaukums A/, uzņēmuma /nosaukums B/, /pers. F/ noslēgtā daļu pirkuma līguma atzīšanu par spēkā neesošu un /nosaukums D/ 2016. gada 16. decembra dalībnieku reģistra nodalījuma Nr. 2 atzīšanu par spēkā neesošu.

Lūdz piedzīt no /nosaukums/ par labu /nosaukums A/, uzņēmumam /nosaukums B/ un /pers. F/ visus tiesāšanās izdevumus.

Apelācijas sūdzībā ietverti šādi argumenti.

[4.1] Spriedumā konstatēts, ka prasītājam ar noslēgtā daļu pirkuma līguma noteikumiem prasītāja pirmpirkuma tiesības bija ierobežotas, jo bija pienākums iegādāties kapitāla daļas kā lietu kopību. Šāds secinājums uzskatāms par nepamatotu. Pirmpirkuma tiesīgajam ir tiesības, bet ne pienākums pirkt lietu. Pirmpirkuma tiesības nedod nekādas priekšrocības pirmpirkuma tiesīgajam attiecībā uz pirkuma cenu vai citiem pārdošanas nosacījumiem.

[4.2] Prasītājam kā pirmpirkuma tiesīgajai personai bija tiesības iestāties darījumā uz tiem noteikumiem, par kādiem ir vienojušies atbildētāji, bet nebija tiesību apspriest šādus noteikumus vai pieprasīt to izmaiņas.

[4.3] Atbildētāji /pers.F/ un uzņēmums /nosaukums B/ paskaidrojumos norādījuši, ka lēmums pārdot visas viņiem Sabiedrībā piederošās kapitāla daļas kopā, bet /nosaukums A/ lēmums kapitāla daļas pirkt vienīgi visas kopā, bija loģisks un uz racionāliem un ekonomiskiem apsvērumiem balstīts. Tiesa atbildētāju argumentus atzina par pamatotiem.

[4.4] Gadījumā, ja prasītājs būtu informējis par vēlmi izmantot pirmpirkuma tiesības uz atsevišķām daļām, būtu pamats apspriest, vai daļu pirkuma līguma noteikumi par visu daļu pārdošanu vienīgi kopā kā lietu kopību ir tiesiski un saistoši prasītājam. Prasītājs nav cēlis arī izpirkuma prasību.

[4.5] Tiesa atzinusi daļu pirkuma līgumu par spēkā neesošu pamatojoties uz Civillikuma 1415. pantu, bet nav pamatojusi, kas ir tā atbildētāju

izdarītā neatļautā vai nepieklājīgā darbība, kas nevar būt par tiesiska darījuma priekšmetu un uz kuras pamata līgums ir atzīstams par spēkā neesošu.

[4.6] Saskaņā ar Komerclikuma 189.^{3} panta pirmo daļu, dalībniekam, kuram pirmpirkuma tiesības nav bijis iespējams izlietot daļas pārdevēja vai daļas ieguvēja vainas dēļ, ir tiesības celt izpirkuma prasību, taču šādu prasību prasītājs nav cēlis.

[4.7] Prasītājs nav norādījis prasības pieteikumā vai paskaidrojumos kāds tiesību aizskārums un kādā veidā tiek novērsts apmierinot prasību. Tiesvedība izbeidzama, jo prasību cēlusi persona, kurai nav prasības tiesības.

[4.8] Tiesa nepamatoti piedzinusi no atbildētājiem prasītāja izdevumus advokāta palīdzības samaksai, kopā 4 815, 35 *euro*. Iepazīstoties ar rēķinos norādīto sniegto pakalpojumu raksturu, ne visas summas ir attiecināmas uz šīs lietas vešanu. Nepamatoti nospriedusi atbildētājiem par pienākumu atlīdzināt Faktūrrēķinā Nr. R1116029 un Nr. R0317016 norādītos izdevumus par kopējo summu 2 016, 34 *euro*.

[5] Par apelācijas sūdzību saņemti prasītāja /nosaukums/ paskaidrojumi. Prasītājs apelācijas sūdzību neatzīst un lūdz to noraidīt pilnībā.

[5.1] Prasītājs nepiekrīt apelācijas sūdzībā norādītajam, ka viņš zaudējis tiesības izvirzīt pretenzijas par daļu pirkuma līgumu, ka viņam bija jāceļ izpirkuma prasība un, ka tiesvedība lietā ir izbeidzama.

[5.2] Sabiedrības dalībniekiem ir pirmpirkuma tiesības uz katra Sabiedrības dalībnieka atsevišķajām daļām, to paredz gan Komerclikuma 189. panta pirmā daļa, gan Sabiedrības statūtu 8.4. punkts. Sabiedrības daļu pārdošanu kopā un nedalāmi, paredzot, ka pārdodamās daļas ir lietu kopība, neparedz ne Sabiedrības statūti, ne kāda cita Sabiedrības dalībnieku vienošanās.

[5.3] Prasītājs mēneša termiņā ir izteicis iebildumus darījuma nosacījumiem, bet nesaņēma atbildētāju piedāvājumu, kas atbilstu normatīvo aktu prasībām. Iebildumi tika izteikti par Sabiedrības daļu atsavināšanu kā lietu kopību un citiem daļu pirkuma līguma noteikumiem, kas ierobežoja prasītāja pirmpirkuma tiesības un to realizēšanas iespējas.

[5.4] Tiesa pamatoti piedzinusi prasītāja labā tiesāšanās izdevumus. Rēķinus un to apmaksu pierādošus dokumentus prasītāja pārstāvis iesniedza tiesas sēdē, atbildētāju pārstāvji ar tiem iepazinās un netika izteikti iebildumi par to pievienošanu lietas materiāliem.

[6] Rīgas apgabaltiesā 2019. gada 31. janvārī saņemts trešās personas /pers. G/ iesniegums par pievienošanos atbildētāju apelācijas sūdzībai. Prasība nav pamatota un ir noraidāma, prasību cēlusi persona, kurai nav prasības tiesību.

Prasītājs nepaziņoja par vēlmi izmantot pirmpirkuma tiesības uz kapitāla daļām kā kopumā, tā arī uz atsevišķām kapitāla daļām.

Likums neparedz aizliegumu atsavināt vairākiem sabiedrības dalībniekiem tiem piederošās kapitāla daļas kā lietas kopību. Atsevišķu kapitāla daļu vērtība būs zemāka kā kapitāla daļu noteikts kopums. Personas kā kapitāla daļu īpašnieki iesaistās komercdarbībā ar nolūku gūt peļņu.

[7] Tiesas sēdē apelācijas sūdzības iesniedzēji – atbildētāji lietā, apelācijas sūdzību uzturēja, prasību neatzina, norādīja, ka tiesvedība lietā ir izbeidzama pamatojoties uz Civilprocesa likuma 223.panta otro punktu, ka arī ņemot vērā jaunāko judikatūru analoģiska rakstura lietās (*sk. Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2018.gada 5.decembra spriedumu lietā Nr. SKC-242/2018).* Nekonstatējot pamatu tiesvedības izbeigšanai, prasību lūguši noraidīt, pamatojoties uz apelācijas sūdzībā norādītajiem argumentiem.

[7.1] Prasītāja pārstāvji tiesas sēdē apelācijas sūdzību atzina par nepamatotu, uzturēja prasību tās apmierinātajā daļā. Norādīja, ka tiesvedības izbeigšanai lietā nav pamata. /nosaukums/ ir prasības tiesības lietā, jo pārkāpjot pirmpirkuma tiesības, atbildētāji ir veidojuši situāciju, ka prasītājs palicis sabiedrības mazākumā, kas būtiski ietekmē prasītāja intereses sabiedrībā. Daļu pirkuma līguma atzīšana par spēkā neesošu ir prasītāja interesēs, jo pērējiem kapitāla daļu turētājiem nebūs noteicošais vairākums sabiedrībā un prasītājam būs lielāka iespēja ietekmēt lēmumu pieņemšanu.

[7.2] Trešā persona bez patstāvīgiem prasījumiem atbildētāju pusē /pers. G/ tiesas sēdē norādīja, ka pievienojas apelācijas sūdzībai, prasība nav pamatota un ir noraidāma.

2016. gada 16. decembrī, pildot valdes locekļa pienākumus, Sabiedrības dalībnieki uzņēmums /nosaukums B/ un /pers. F/ kā daļu atsavinātāji, un /nosaukums A/ kā daļu ieguvējs, iesnieguši kopīgi parakstītu paziņojumu Sabiedrībai un 2016. gada 26. septembra līgumu, ar kuru apliecināja daļu nodošanu. Nav konstatējusi, ka daļu atsavināšana un iegūšana notiek pretēji likumam, Sabiedrības dibināšanas dokumentiem un iesniegtajiem dokumentiem. Sabiedrības dalībnieki uzņēmums /nosaukums B/ un /pers. F/ ir darbojušies kopā, kā ārvalsts investori, līdz ar to arī izstāties no sabiedrības nolēmuši kopā. Par kapitāla daļu pārdošanu tika apspriests sabiedrības sapulcē, kurā piedalījās arī prasītājs, iebildumus panāktai vienošanās nav cēlis, vēlēšanās izmantot pirmpirkuma tiesības nav izteicis.

[7.3] Trešā persona /nosaukums C/ bez patstāvīgiem prasījumiem prasītāja pusē uz tiesas sēdi nav ieradusies, tiesā saņemts iesniegums par lietas izskatīšanu bez viņu pārstāvju piedalīšanās. Civillietu tiesas kolēģija atzina par iespējamu izskatīt lietu bez trešās personas piedalīšanās.

motīvu daļa

[8] Civillietu tiesas kolēģija, noklausījusies procesa dalībnieku paskaidrojumus, pārbaudījusi rakstveida pierādījumus lietā un izvērtējusi apelācijas sūdzības motīvus, atzīst, ka prasība nav pamatota un ir noraidāma.

[9] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmo daļu un 430.panta trešo daļu, apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā, un nepārbauda pirmās instances tiesas konstatētos faktus, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesa ir pareizi konstatējusi lietas faktiskos apstākļus, taču nav devusi tiem pareizu juridisko novērtējumu, līdz ar to nonākusi pie nepareiziem secinājumiem un lietā ir taisāms jauns, pirmajai tiesu instancei pretējs spriedums.

[10] Pirmās instances tiesa ir pareizi konstatējusi un lietā nav strīda par faktiskajiem apstākļiem, kas norādīti šā sprieduma [3] – [3.2] sadaļās.

Lietā nav strīda, ka saskaņā ar daļu pirkuma līgumu atbildētāji uzņēmums /nosaukums B/ un /pers. F/ kopā un nedalāmi, kā lietu kopību pārdeva 10 000 Sabiedrības kapitāla daļas, t. i., katrs no pārdevējiem pārdeva tam piederošās 5 000 Sabiedrības kapitāla daļas, un pircējs /nosaukums A/ nopirka 10 000 Sabiedrības kapitāla daļas. Puses līgumā vienojās, ka darījuma summa ir 750 000 *euro*, vienas kapitāla daļas pārdošanas cena atbilst 75 *euro* un vienas kapitāla daļas cena nevar tikt izmantota atsevišķu kapitāla daļu iegādes vērtības noteikšanai, izmantojot pirmpirkuma tiesības.

Lietā nav strīda, ka darījums noticis, pirkuma maksa samaksāta.

[11] Atbildētāji lūdz izbeigt tiesvedību lietā pamatojoties uz Civilprocesa likuma 223.panta 2.punktu, uzskatot, ka prasību cēlusi persona, kurai nav prasības tiesības. Apstrīdot darījumu, kurā prasītājs nav puse, viņš nav pamatojis kāds tiesību aizskārums un kādā veidā tiks novērsts prasības apmierināšanas gadījumā, jo pēc darījuma atzīšanas par spēkā neesošu, prasītājam neradīsies jaunas tiesības vai saistības uz pārdodamām kapitāldaļām.

[11.1] Prasības celšanas procesuālais pamats, atbilstoši Civilprocesa likuma 1.panta pirmajai daļai ir personas tiesību vai ar likumu aizsargāto interešu aizskārums, kuru aizsardzību persona var lūgt tiesā, kas atbilst Satversmes 92.pantā nostiprinātajām indivīda tiesībām aizstāvēt savas tiesības taisnīgā tiesā.

Civillietu tiesas kolēģija norāda, ka Augstākās tiesas Civillietu departamenta spriedums lietā Nr. SKC- 242/2018, uz kuru atsaukušies atbildētāji, un kura [10.1] sadaļā norādīts, ka mūsdienās spēkā esošās civilprocesuālo tiesību normas neparedz personai tiesību preventīvi vērsties tiesā gadījumā, kad atbildētājs vēl nav pārkāpis (traucējis) prasītāja tiesības vai ar likumu aizsargātās intereses, nav pretrunā ar jau iepriekš judikatūrā nostiprinātām atziņām, ka persona, kas nav līgumslēdzējpuse, prasīt atzīt par spēkā neesošu citu personu starpā noslēgtu līgumu var tad, ja tā ir pamatoti ieinteresēta apstrīdētā darījuma spēkā neesamībā un iepriekšējā stāvokļa atjaunošanā (*sk. Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2005.gada*

21.decembra spriedumu lietā Nr. SKC-742/2005; 2011.gada 14.septembra spriedumu lietā Nr.SKC-245/2011-11.5.punktu; 2018.gada 6.aprīļa spriedumu lietā Nr. SKC-97/2018-15.punkts).

/nosaukums/ prasības pamatā ir daļu pārdošanas līguma netaisnīgie noteikumi, kam sekas bija ar likumā garantētās pirmpirkuma tiesības un sabiedrības "slēgtuma" principa pārkāpšana, pārdodot sabiedrības kapitāla daļas trešajai personai un ierobežojot prasītāja tiesības iegūt vairākuma dalībnieka statusu sabiedrībā. Civillietu tiesas kolēģijas ieskatā šāds prasītāja tiesību aizskārums var tikt izvērtēts tikai izskatot lietu pēc būtības (*sk. Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2018.gada 28.septembra spriedumu lietā Nr. SKC-207/2018 – [13.2] sadaļas 5.rindkopa).*

Civillietu tiesas kolēģija pievienojas juridiskajā literatūrā izteiktajam viedoklim, ka civiltiesību subjekti savu privātautonomiju var īstenot tikai likumā noteiktajos ietvaros, kas izriet no Civillikuma 1415. un 1592.panta, kuri nosaka darījuma spēkā neesamību, ja tas ir pretlikumīgs, pretējs labiem tikumiem un reliģijai vai arī vērsts uz likuma apiešanu. Tādejādi katrs līgums var tikt izvērtēts no minēto normu viedokļa un izvērtējuma rezultātā atzīts par spēkā neesošu (*sk. K.Balodis. Ievads civiltiesībās. Rīga: Zvaigzne ABC, 2007, 212.-213.lpp.*).

[11.2] Apelācijas sūdzībā norādīts, ka neizmantojot pirmpirkuma tiesības, prasītājam zudusi tiesība apstrīdēt daļu pārdošanas līgumu, jo viņš vairs nevar iestāties līgumā pircēja vietā, līdz ar to nepastāv strīda izšķiršanas tiesiskās sekas un šādā situācijā prasītājam bija jācēļ izpirkuma prasība atbilstoši Komerclikuma 189^1. panta pirmajai daļai.

Atbilstoši Komerclikuma 189.pantam, priekšnoteikums dalībnieka pirmpirkuma tiesību izmantošanai ir jau noslēgtais pirkuma līgums, savukārt gadījumā, ja dalībnieka pirmpirkuma tiesība netiek ievērota (netiek nosūtīts paziņojums par daļu pārdošanu, netiek ievērots likumā noteiktais termiņš pirmpirkuma tiesības izmantošanai un c.), saskaņā ar Komerclikuma 189^1.panta pirmo daļu, dalībniekam ir izpirkuma tiesība (tiesība iegūt daļas, atstumjot sākotnējo pircēju).

Lietā nav strīda par prasītāja pirmpirkuma tiesībām, par to, ka atbildētāji informējuši prasītāju par iespēju izmantot pirmpirkuma tiesības, prasītājs noteiktajā termiņa nepieteicās realizēt pirmpirkuma tiesības, izteica iebildumus darījuma nosacījumiem.

Lietā nav konstatēts, ka prasītāja pirmpirkuma tiesības pārkāptas Komerclikuma 189.panta tvērumā, kas būtu pamats atbilstoši Komerclikuma 189^1.panta pirmajai daļai celt izpirkuma prasību.

Nekonstatējot prasītāja procesuālās tiesības – celt prasību tiesā trūkumu, atbildētāju lūgums par tiesvedības izbeigšanu lietā ir noraidāms.

[12] Atbildētāji pirmās instances tiesas spriedumu pārsūdzējuši arī pēc būtības, daļā kurā prasība apmierināta: atzīti par spēkā neesošiem starp uzņēmumu /nosaukums B/, /pers. F/ un /nosaukums A/ 2016. gada 26. septembrī noslēgtais daļu pirkuma līgums un /nosaukums D/ 2016. gada 16. decembra dalībnieku reģistra nodalījums Nr. 2 un piedzīti tiesāšanās izdevumi.

[13] Civillietu tiesas kolēģija pievienojas pirmās instances tiesas norādītajam, ka uz darījuma nederīgumu var atsaukties ikviens, kuram ir pamatota interese šā darījuma spēkā neesamībā, darījuma tiesiskumu var pastrīdēt pamatojoties uz Civillikuma 1415.panta noteikumiem. Prasītāja interese darījuma atzīšanai par spēkā neesošu ir saprotama kā vēlme atgriezties sākotnējās pozīcijās, kad salīdzinājumā ar citiem sabiedrības dalībniekiem: uzņēmumu /nosaukums B/, /pers. F/, kuriem katram piederēja 29,94012% no sabiedrības pamatkapitāla, prasītājam /nosaukums/ piederēja 40,11976% no sabiedrības pamatkapitāla, kas ir daļu vairākums salīdzinājumā ar katru dalībnieku atsevišķi, vai izmantot pirmpirkuma tiesību nākotnē, iegādāties dalībnieku kapitāla daļas atsevišķi, kļūstot par sabiedrības dalībnieku vairākumu.

[14] Civillietu tiesas kolēģija atzīst par nepamatotu apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentu, ka prasītājs nav norādījis darījuma spēkā neesamības pamatu atbilstoši Civillikuma 1415.pantam. Prasības pieteikumā norādīts, ka prasītājs apstrīd darījuma tiesiskumu saistībā ar darījuma priekšmetu, kuru pretēji likumam (Komerclikuma 188.pants) atbildētāji pārdevuši kā lietu kopumu, ar mērķi, kas bijis pretējs likumam (Komerclikuma 189.pants un 134.panta trešā daļa), apiet prasītāja pirmpirkuma tiesības, nodrošinot pircējam balsu vairākumu sabiedrībā. Prasītājs uzskata, ka tiešā veidā darījums nav pretējs likumam, taču vērsts uz likumā noteikto ierobežojumu apiešanu.

[15] Darījuma atzīšanai par spēkā neesošu Civillikuma 1415. un 1592.panta izpratnē, juridiskā nozīmē piešķirama objektīviem kritērijiem, bet nevis kāda līdzēja vai trešās personas subjektīviem priekšstatiem par darījuma saturu un mērķi.

Kapitāla daļu atsavināšana regulēta Komerclikuma 188. un 189.pantā, kas apstiprina, ka kapitāla daļas ir civiltiesiskās apgrozības objekts, atbilstoši juridiskajā literatūrā norādītajam, saskaņā ar Civillikuma 841.pantu, kapitāla daļas uzskatāmas par bezķermenisku lietu, kurai ir zināma mantiska vērtība Tas nozīmē, ka kapitāla daļas kā lietas tiek pakļautas civiltiesību subjektu tiesiskajai varai un pašas par sevi tās nevar būt tiesību un pienākumu nesēji (*sk. K.Balodis. Ievads civiltiesībās. Rīga: Zvaigzne ABC, 2007, 108.lpp.; V.Tihonovs. Ieskats akciju piederības jautājumā. Jurista vārds, 22.05.2012., Nr. 21 (720); J.Kārkliņš. Kapitāla daļa un tās atsavinājums. Jurista Vārds.20.11.2012., Nr.47 (746)*). Līdz ar to kapitāla daļu pirkuma līguma priekšmets ir rīcība ar kapitāla daļām.

Izvērtējusi Civillikuma 1415.panta tiesisko sastāvu, kopsakarā ar Komerclikuma 134.panta trešo daļu, 188. un 189.pantu, atzīstams, ka darījuma priekšmets – rīcība ar kapitāla daļām tostarp to atsavināšanas kārtība, nav ar likumu aizliegta darbība un šajā gadījumā līdzēji izmantojuši viņiem Komerclikuma 188.pantā noteiktās tiesības - atsavināt kapitāla daļas kā lietu kopību (darījuma objekts) un pienākumu, atbilstoši Komerclikuma 189. pantam – informēt prasītāju par pirmpirkuma tiesībām.

[16] Apstrīdētā līguma spēkā esamība ir atkarīga no tā, vai līdzēju mērķis bijis apiet likumu (Civillikuma 1415.pants), un veicināt kaut ko negodīgu (Civillikuma 1592.pants), Komerclikuma 134.panta trešās daļas izpratnē – pārkāpt sabiedrības "slēgtuma" principu, atstājot prasītāju sabiedrības mazākumā.

Kapitāla daļu atsavinājums vienmēr skars pārējo sabiedrības dalībnieku intereses, kas izriet no Komerclikuma 134.panta trešās daļas, kas nozīmē, ka sabiedrības dalībniekam ir tiesības kontrolēt trešo personu ienākšanu sabiedrībā ar dalībnieka tiesībām, kuras nodrošina Komerclikuma 189.pantā regulētā pirmpirkuma tiesība.

[16.1] Civillikuma 2062.pants noteic, ja pirmpirkuma tiesīgais vēlas savu tiesību izlietot, tad viņam ir jāizpilda tie paši nosacījumi, kam piekritis pircējs. Arī tiesību doktrinā atzīts, ka pirmpirkuma tiesības nedod nekādas priekšrocības pirmpirkuma tiesīgajam attiecībā uz pirkuma cenu vai citiem pārdošanas nosacījumiem (*sk. K.Torgāns. Civillikuma komentāri. Saistību tiesības (1401.-2400.panti).Rīga:-Mans īpašums. 2000.,440.lpp.).* Atbilstoši Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2018.gada 28.septembra spriedumā lietā Nr. SKC-207/2018 izdarītiem secinājumiem, Komerclikums neparedz, ka kapitāla daļas var atsavināt vienīgi katrs dalībnieks atsevišķi, ka arī līdzēju piederošo kapitāla daļu atsavināšana kopumā neierobežo prasītāju, kas nav līguma dalībnieks, pirmpirkuma tiesības (..) un tikai prasītāja ziņā ir izmantot šis tiesības vai nē, un tie ir attiecināmas uz izskatāmo lietu.

[16.2] Vērtējot daļu pirkuma līguma noslēgšanas mērķi, Civillietu tiesas kolēģija konstatē, ka darījuma dalībnieku lēmums: uzņēmuma /nosaukums B/ un /pers. F/ katram piederošās kapitāla daļas, kas pārstāvēja sabiedrības mazākumu, pārdot kā lietu kopību un /nosaukums A/ iegādāties /nosaukums D/ kapitāla daļas kā lietu kopību, balstījuši uz ekonomiskiem apsvērumiem: pārdevēji vēlējušies kapitāla daļas pārdot ātrāk un dārgāk, savukārt pircējs – nopirkt tās kā lietu kopību, kļūstot par sabiedrības vairākumu. Atbildētāji pamatoti norādījuši uz tiesību doktrīnu, ka kapitāla daļu atsavināšana kā lietu kopību ir uz ekonomiskiem apsvērumiem balstīts lēmums, jo atsevišķu priekšmetu vērtības kopsumma parasti ir mazāka nekā lietu kopuma vērtība (*sk. J.Rozenfelds. Lietu tiesības. Rīga: - Zvaigzne ABC, 2000., 30.lpp.*).

[16.3] Likums neparedz, ka sabiedrības dalībniekam, kas pārdod kapitāla daļas jārūpējas par sabiedrības "slēgtuma" principa ievērošanu komercsabiedrībā, jo "slēgtuma" principa ievērošana un kontrole tiek nodrošināta ar pirmpirkuma tiesīgā dalībnieka tiesībām atbilstoši Komerclikuma 189. pantam izmantot pirmpirkuma tiesības (*sk.A.Strupišs. Komerclikuma komentāri III.B.daļa. Komersanti XI.sadaļa. Kapitālsabiedrības. Rīga:-A.Strupiša juridiskais birojs, 2003. 8.1.paragrāfs*).

[17] Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka prasītājs kļūdaini sasaistījis pirmpirkuma tiesību, kā sabiedrības "slēgtuma" kontroles mehānismu, ar tiesībām iegūt izšķirošu ietekmi sabiedrībā, jo tādu pirmpirkuma tiesību izmantošanas mērķi likums neparedz.

[18] Par līguma prettiesisko dabu, prasītāja ieskatā liecina neskaidri līguma noteikumi: 1/ nav saprotama vienas kapitāla daļas cena, līguma 2.2.punktā noteikta vienas kapitāla daļas pārdošanas cena 75 *euro,* kura nevar tikt izmantota atsevišķu kapitāla daļu iegādes vērtības noteikšanai, izmantojot pirmpirkuma tiesības; 2/ no līguma satura nav saprotama darījuma summa, jo atbilstoši līguma 2.3.6. un 2.7.punkta noteikumiem, pusēm vienojoties darījuma summa var tikt koriģēta, ja līguma 2.6.punktā norādītie pārdevēju apgalvojumi neatbilst patiesībai; 3/ nav skaidrs vai pirkuma līgums noslēgts, jo saskaņā ar līguma 6.1.punktu, pirkuma līgums stājas spēkā ar tā parakstīšanas brīdi, pie nosacījuma, ka pircēja mātes kompānijas /nosaukums E/ dalībnieku sapulce ir devusi piekrišanu līguma noslēgšanai, pie kam pirkuma līgums var tikt izbeigts. Atbilstoši Civillikuma 1549., 1572.pantam, prasītājam netika paziņots vai visi līgumā noteiktie blakus noteikumi ir izpildīti un līgums ir noslēgts.

Turklāt prasītājam tika nosūtīti divi līguma eksemplāri, kur vienā līguma slēdzēji norādīti atbildētāji, bet otrā, pircējs norādīts prasītājs. Prasītāja līguma eksemplārā ir izslēgts 6.1.punkts, līdz ar to prasītājam piedāvāti atšķirīgi līguma noteikumi, liedzot piemērot līdzvērtīgu līguma spēkā stāšanās kārtību.

[18.1] Komerclikuma 189.panta otrā daļa paredz, ka priekšnoteikums dalībnieku pirmpirkuma tiesību izmantošanai ir jau noslēgts pirkuma līgums. Savukārt atbilstoši Civillikuma 2062.pantam, prasītājs varēja izmantot pirmpirkuma tiesības tikai uz tiem nosacījumiem, kas noteikti līgumā: iegādāties kapitāla daļas kā lietu kopību, kur katras kapitāla daļas cena 75 *euro,* līdz ar to piebildei, ka šī cena nevar tikt izmantota atsevišķu kapitāla daļu iegādes vērtības noteikšanai, izmantojot pirmpirkuma tiesības, nav juridiskas nozīmes līgumā, jo pirkuma līgums par atsevišķu kapitāla daļu iegādi netika slēgts.

[18.2] Līguma 2.1.punktā atbildētāji vienojās par darījuma summu 750 000 *euro,* kas tiek samaksāta pārdevējam Nr.1 un pārdevējam Nr. 2 vienādās daļās. Līguma 2.3. līdz 2.3.6.punktam noteikta darījuma summas maksāšanas kārtība, savukārt līguma 2.5. punktā noteiktas sankcijas, gadījumā, ja pircējs nesamaksā darījuma summu līguma 2.3. punktā noteiktajā kārtībā. Savukārt līguma 2.7.punktā noteikts, ka darījuma summa pēc pušu vienošanās var tikt samazināta, ja netiek izpildīti līguma 2.6.noteikumi.

Civillikuma 1504.pants noteic, ka darījumu iztulkojot jāskatās uz darījumā lietoto vārdu

nozīmi, un ja tie nav divējādi saprotami, tad tie cieši jāievēro, ja vien nepierāda, ka tie nesaskan ar dalībnieku gribu. Darījumu saturs jāizvērtē pēc likuma, mērķa un sistēmas.

Civillietu tiesas kolēģija nekonstatē, ka norādīto līguma punktu saturs ir pretējs likumiem vai labiem tikumiem, izteikts neskaidri vai pārprotami. Līguma 2.6.punkts satur pārdevēju apliecinājumu, ka sabiedrībai nav parādsaistību, nepastāv strīdi par sabiedrības nodokļu vai cita veida parādiem (..). Līdz ar to vienošanās 2.7. punktā ir pircēja drošības garantija uz darījuma summas samazināšanu, ja tiek konstatēti apstākļi, kas pasliktinās sabiedrības finansiālo stāvokli un uz līguma noslēgšanas brīdi tie nebija zināmi vai pircējam atklāti.

Tiesas sēdē atbildētāja /nosaukums A/ pārstāvis iesniedza dokumentus, kas apliecina līguma 2.1.punktā noteiktās darījuma summas samaksu, prasītājs nav cēlis iebildumus, ka līgumā norādītā summa ir samaksāta.

[18.3] Izvērtējusi pirkuma līguma 6.1.punkta tiesiskumu, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka nosacījums ierobežoja tikai līgumslēdzējus, kuri iebildumus par to nav cēlusi. Savukārt prasītājam tika piedāvāts izmantot pirmpirkuma tiesības, noslēdzot līgumu kurā netika iekļauts 6.1.punkts, jo darījumam ar prasītāju /nosaukums E/ lēmumam vairs nebūtu nozīmes.

Prasītāja iebildumi, ka viņam tika piedāvāti atšķirīgi no /nosaukums A/ noteikumi, jo arī viņam saskaņā ar Publiskās personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likuma 5.panta otrās daļas noteikumiem, kapitāla daļu iegādei būtu jāsaņem publiskas personas augstākās lēmējinstitūcijas atļauja, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka šāda nosacījuma neiekļaušana līgumā neliedza prasītājam tiesības izmantot likumā noteikto kārtību atļaujas saņemšanai, turklāt saskaņā ar likumu, līguma noslēgšanu ietekmē augstākās lēmējinstitūcijas atļaujas/lēmuma pieņemšana, nevis nosacījuma punkta iekļaušana līgumā.

[19] Prasītājs norāda, ka saskaņā ar Sabiedrības dibināšanas līgumu, sabiedrības mērķis ir saistīts ar energosaimniecības pilnveidošanu, /nosaukums G/ pilsētas iedzīvotāju nodrošināšanu ar siltumenerģiju un karstā ūdens piegādi, kas atbilstoši likuma "Par pašvaldībām"15.panta pirmās daļas 1.punktam ir viena no pašvaldības autonomajām funkcijām, kuru iespējams deleģēt privātpersonām. Pārdodot sabiedrības kapitāla daļas trešajai personai netika iegūta informācija par tās reputāciju, iespējām nodrošināt iedzīvotājus ar siltumenerģiju par samērīgu cenu, nav zināms ieguvējas /nosaukums A/ patiesā labuma guvējs.

Izvērtējot šos argumentus, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka prasītājam nav tiesību uzturēt prasību uz šī pamat, jo šis prasījums saistīts ar /nosaukums D/ interesēm, savukārt prasītāja, kā sabiedrības mazākums, sabiedrības interesēs prasību nav cēlusi.

[20] Ņemot vērā konstatēto, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pārdodot kapitāla daļas kā lietu kopību, atbildētāji nav pārkāpuši likumu un prasītāja pirmpirkuma tiesības, noslēgtā līguma mērķis netika vērsts uz likuma apiešanu un prasītāja tiesību neievērošanu līdz ar to prasība par 2016. gada 26. septembrī starp uzņēmumu /nosaukums B/, /pers. F/ un /nosaukums A/ noslēgtā daļu pirkuma līguma atzīšanu par spēkā neesošu kā nepamatota ir noraidāma.

[21] Noraidot prasību par daļu pirkuma līguma atzīšanu par spēkā neesošu, ir noraidāma prasība par /nosaukums D/ 2016. gada 16. decembra dalībnieku reģistra nodalījuma Nr. 2 atzīšanu par spēkā neesošu, jo ieraksts izdarīts atbilstoši Komerclikuma 10.panta un 187^1.panta noteikumiem (*1.sējums, lietas 51.-52.lapa*). Lietā nav strīda par faktu, ka /nosaukums D/ kapitāla daļu atsavināšanai tika saņemta dalībnieku atļauja, un pamatojoties uz sabiedrības pieteikumu tika veiktas izmaiņas komercreģistrā par sabiedrības dalībnieku sastāvu.

[22] Civillikuma 41.panta pirmā daļa noteic, pusei kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus. Noraidot prasību, tiesas izdevumi piedzenami no prasītāja atbildētāja labā.

[22.1] Iesniedzot apelācijas sūdzību, saskaņā ar Civilprocesa likuma 34.panta ceturto daļu un 35.panta pirmās daļas 11.punktu, atbildētāji samaksājuši valsts nodevu 8946,39 *euro* vienādās daļās /nosaukums A/ 2982,13 *euro,* uzņēmums /nosaukums B/ 2982,13 *euro* un /pers. F/ 2983 *euro,* kas piedzenama no prasītāja atbildētāju labā.

[22.2] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 44.panta pirmās daļas 1.punkta c-apakšpunktu, pirmo-prim daļu, trešo daļu, ar lietas vešanu saistītie izdevumi – izdevumi advokāta atlīdzības samaksai ir piedzenami no prasītāja atbildētāju labā.

Pirmās instances tiesā atbildētājam /nosaukums A/ izdevumi par zvērināta advokāta Egīla Radziņa pakalpojumiem – pārstāvību civilprocesā 1815 *euro* apmērā, ko apliecina izrakstītie rēķini (*1.sējums, lietas 170.-171.lapa)* un samaksu apliecinošie dokumenti (iesniegti tiesas sēdē): bankas paziņojumi par iesniegto maksājumu; uzņēmumam /nosaukums B/ izdevumi par zvērinātas advokātes Gundegas Kārkliņas pakalpojumiem – pārstāvību civilprocesā 1500 *euro,* ko apliecina izrakstītais rēķins (*1.sējums, lietas 177.lapa))* un samaksu apliecinošais dokuments (iesniegts tiesas sēdē): bankas paziņojums par iesniegto maksājumu; /pers. F/ izdevumi par zvērinātas advokātes Gundegas Kārkliņas pakalpojumiem – pārstāvību civilprocesā

1500 *euro,* ko apliecina izrakstītais rēķins (*1.sējums, lietas 174.lapa)* un samaksu apliecinošais dokuments (iesniegts tiesas sēdē): bankas paziņojums par iesniegto maksājumu.

Apelācijas instances tiesā atbildētājam /nosaukums A/ izdevumi par zvērināta advokāta Egīla Radziņa pakalpojumiem – pārstāvību civilprocesā 1815 *euro* apmērā, ko apliecina izrakstītais rēķins; uzņēmumam /nosaukums B/ izdevumi par zvērinātas advokātes Gundegas Kārkliņas pakalpojumiem – pārstāvību civilprocesā 1500 *euro,* ko apliecina izrakstītais rēķins; /pers. F/ izdevumi par zvērinātas advokātes Gundegas Kārkliņas pakalpojumiem – pārstāvību civilprocesā 1500 *euro,* ko apliecina izrakstītais rēķins *(* iesniegti tiesas sēdē).

Civillietu tiesas kolēģija nekonstatē pamatu samazināt ar lietas vešanu saistīto izdevumu piedzenamo summu, atzīst to par pamatotu un samērīgu ar lietas sarežģītību un apstrīdētā darījuma summu. Ar lietas vešanu saistītie izdevumi advokāta atlīdzības samaksai nepārsniedz Civilprocesa likuma 44.panta pirmās daļas 1.punkta c-apakšpunktā noteiktos ierobežojumus.

[23] Lietā konstatēti ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi, kas atbilstoši Civilprocesa likuma 39.panta pirmās daļas 5.punktam ir ar tiesas pavēstu un citu tiesas dokumentu piegādāšanu un izsniegšanu saistītie izdevumi, kas nav samaksāti iepriekš: pirmajā tiesu instancē: 20,44 *euro* – 14,09 *euro* (samaksāti ceļot prasību) = 6,35 *euro* un apelācijas tiesu instancē: 29,46 *euro*, kas atbilstoši Civilprocesa likuma 42.panta otrajai daļai piedzenami no prasītāja valsts ienākumos.

[24] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 204[1].pantu, spriedums daļā par naudas summu piedziņu izpildāms labprātīgi 10 dienu laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 8., 92., 193., 204[1].pantu, 430., 432.-434. pantu, Civillietu tiesas kolēģija

nosprieda

/nosaukums/ prasību pret /nosaukums A/, uzņēmumu /nosaukums B/ un /pers. F/ par 2016. gada 26. septembrī starp uzņēmumu /nosaukums B/, /pers. F/ un /nosaukums A/ noslēgtā kapitāla daļu pirkuma līguma atzīšanu par spēkā neesošu noraidīt.

/nosaukums/ prasību pret /nosaukums A/, uzņēmumu /nosaukums B/ un /pers. F/ par /nosaukums D/ 2016. gada 16. decembra dalībnieku reģistra nodalījuma Nr. 2 atzīšanu par spēkā neesošu noraidīt.

Piedzīt no /nosaukums/ reģistrācijas Nr. /reģistrācijas numurs/ par labu /nosaukums A/ reģistrācijas Nr. /reģistrācijas numurs/ tiesas izdevumus lietā 2982,13 *euro* un ar lietas vešanu saistītos izdevumus 3630 *euro*, kopā 6612,13 (seši tūkstoši seši simti divpadsmit *euro* 13 *centi*).

Piedzīt no /nosaukums/ reģistrācijas Nr. /reģistrācijas numurs/ par labu uzņēmumam /nosaukums B/, reģistrācijas Nr. /reģistrācijas numurs/ (Norway/Norvēģijā) tiesas izdevumus lietā 2982,13 *euro* un ar lietas vešanu saistītos izdevumus 3000 *euro*, kopā 5982,13 *euro* (pieci tūkstoši deviņi simti astoņdesmit divi *euro* 13 *centi*).

Piedzīt no /nosaukums/ reģistrācijas Nr. /reģistrācijas numurs/ par labu /pers. F/, dzimis /datums/ tiesas izdevumus lietā 2982 *euro* un ar lietas vešanu saistītos izdevumus 3000 *euro*, kopā 5982 *euro* (pieci tūkstoši deviņi simti astoņdesmit divi *euro*).

Piedzīt no /nosaukums/ reģistrācijas Nr. /reģistrācijas numurs/ valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 35,81 *euro* (trīsdesmit pieci *euro* 81 *cents*).

Ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi iemaksājami kontā: *Nr.LV51TREL2190458019000, saņēmējs: Tiesu administrācija, NMR 90001672316, saņēmēja banka: Valsts kase, kods TRELLV22, iemaksas mērķis: 21499 ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi, kā arī dati lietas identificēšanai.*

Noteikt, ka spriedums daļā par naudas summu piedziņu izpildāms labprātīgi 10 dienu laikā no sprieduma likumīgā spēkā stāšanās dienas. Dokumenti, kas apliecina tiesas izdevumu samaksu valsts ienākumos, sprieduma labprātīgai izpildei noteiktajā termiņā iesniedzami Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas kancelejā.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamentā 30 dienu laikā no sprieduma pieejamības dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Rīgas apgabaltiesā, samaksājot drošības naudu 300 *euro* apmērā Augstākās tiesas depozītu kontā: *LV83TREL8280010000000; Saņēmējs: Latvijas Republikas Augstākā tiesa; Reģistrācijas nr.90000068892; Saņēmēja banka: Valsts kase; BIC kods TRELLV22, Klasifikācijas kods: F22010010.*

Spriedums sastādīts 2019.gada 14.martā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja S.Beļajeva
Tiesnese S.Krūmiņa
Tiesnese Ž.Žimante